

In memoriam

Lewis R. Binford (1931-2011)

*"... the problem of knowing the past
is not a problem of looking but ...
a problem of thinking"*

Lewis R. Binford

Луис Бинфорд (Lewis R. Binford) преминуо је 11. априла 2011. године. У историји науке друге половине XX века ретки су примери да је један човек из корена променио дисциплину којом се бавио. Рад Луиса Бинфорда представља управо такав пример. Бинфорд није ископавао ниједан познати локалитет, није "открио" ниједну археолошку културу (чак је мустеријенске деконструисао), а ипак се може слободно рећи да је он отац модерне археолошке теорије и методологије. "Како је то могуће?" запитао би се сваки лаик, а нажалост, и многи професионални археолози. Могуће је зато што је историја археологије заправо историја археолошке мисли, а Бинфорд је човек који је археолошкој мисли дао велики допринос.

Давне 1962. године Бинфорд је објавио чланак *Archaeology as Anthropology* (Binford, 1962), вероватно најцитиранији чланак у историји археологије (872 цитата према Google Scholar-у). Основне идеје овог чланка и других програмских радова које је Бинфорд писао шездесетих година биле су да археологија има смисла само у оквиру ширег антрополошког оквира и да археолошки метод треба да буде сагласан са принципима опште методологије наука. Конкретно то је значило да свако истраживање мора да има јасан циљ (проблемска оријентација) и теоријско утемељење, да археолошка објашњења буду заснована на експлицитним принципима, да се морају јасно дефинисати хипотезе и дедуковати њихове емпиријске последице, да се мора јасно дефинисати метод којим се жели одговорити на истраживачко питање и којим се хипотезе проверавају.

Осим тога што је ставио у жижу интересовања археолошку теорију и епистемологију, Бинфорд је археологију обогатио батеријом нових метода и техника. Он је увео квантитативне методе и статистику као незаобилазне ставке у археолошком истраживању – практично је био пионир у употреби мултиваријационе статистике. Такође, он у чланку *Mortuary practices: their study and their potential* (Binford, 1972) поставља основе модерне археологије сахрањивања и примене крос-културног метода у археолошке сврхе.

Само то што је урадио шездесетих и почетком седамдесетих година било је довољно да му обезбеди истакнуто место у историји археологије, али Бинфорд се није на томе зауставио. Схвативши да се археолошка теорија као скуп интерпретативних принципа, који омогућавају да се о динамици прошлости закључује на основу статичног археолошког записа, може развити и тестирати само у контекстима где су познати и динамика и њен археолошки траг, Бинфорд спроводи етно-археолошка истраживања код Нунамиут Ескимима. Резултати Бинфордовога теренског

рада имају вишеструки значај. Најважнији резултат јесте развој концепта теорије средњег опсега као специфично археолошке теорије. Такође, Бинфордов приступ тафономији животињских костију ушао је у уџбенике и приручнике археозоологије. Етноархеологија је после Бинфорда постала теоријски и методолошки утемељена дисциплина, а не насумична потрага за аналогјама.

Међутим, Бинфорд је свој програм из 1962. године у потпуности испунио тек објављивањем свог капиталног дела *Constructing Frames of Reference: An Analytical Method for the Archaeological Use of Hunter-Gatherer and Environmental Data Sets* (Binford, 2001). Ова комплексна крос-културна студија на узорку од 390 ловачко-сакупљачких заједница представља Бинфордов *Opus Magnum*. Уколико уложите довољно труда да разумете сложену аналитичку мисао и савладате застрашујућу количину података која сведочи о изузетној антрополошкој и археолошкој ерудицији аутора, пред вама ће се указати величанствена слика социо-културне еволуције ловачко-сакупљачких заједница.

Бинфордов рад имао је посебан значај за истраживаче у малим археолошким заједницама. Својим бескомпромисним стилем расправе и аргументације Бинфорд је задао тешке ударце традиционалном приступу археологији који је претио да археолошку праксу претворио у бесциљну и интелектуално неизазовну делатност. Из тог разлога је његов рад посебно служио као инспирација истраживачима из малих, затворених академских средина, попут наше, који су трагали за алтернативама археолошкој пракси која је одавно престала да даје задовољавајуће резултате.

Чак и данас, када се теоријска археологија поцепала на велики број међусобно супротстављених школа, Бинфордова Нова археологија наставља да живи кроз процесну археологију која је у великој мери постала главни ток археологије, макар када је америчка археологија у питању. Међутим, оно што је најважније истаћи, утицај Бинфордовог преокрета осетан је и у истраживањима која се теоријски не заснивају на Бинфордовом виђењу културе (нпр. у дарвинистичкој археологији и бихевиоралној археологији), јер су резултати његовог рада уграђени у основе модерне археолошке епистемологије. Зато се може са пуним правом рећи да је Луис Бинфорд јединствена и непоновљива појава, а његово интелектуално завештање остаје да живи у археологији XXI века.

Литература

- Binford, Lewis R. 1962. Archaeology as Anthropology. *American Antiquity* 28: 217-225.
- Binford, Lewis R. 1972. "Mortuary practices: their study and their potential". In *Approaches to the Social Dimensions of Mortuary Practice*. eds. J. A. Brown, 6-20: *Memoirs of the Society for American Archaeology*.
- Binford Lewis R. 2001. *Constructing Frames of Reference: An Analytical Method for the Archaeological Use of Hunter-Gatherer and Environmental Data Sets*. Berkeley: University of California Press.

Марко Порчић